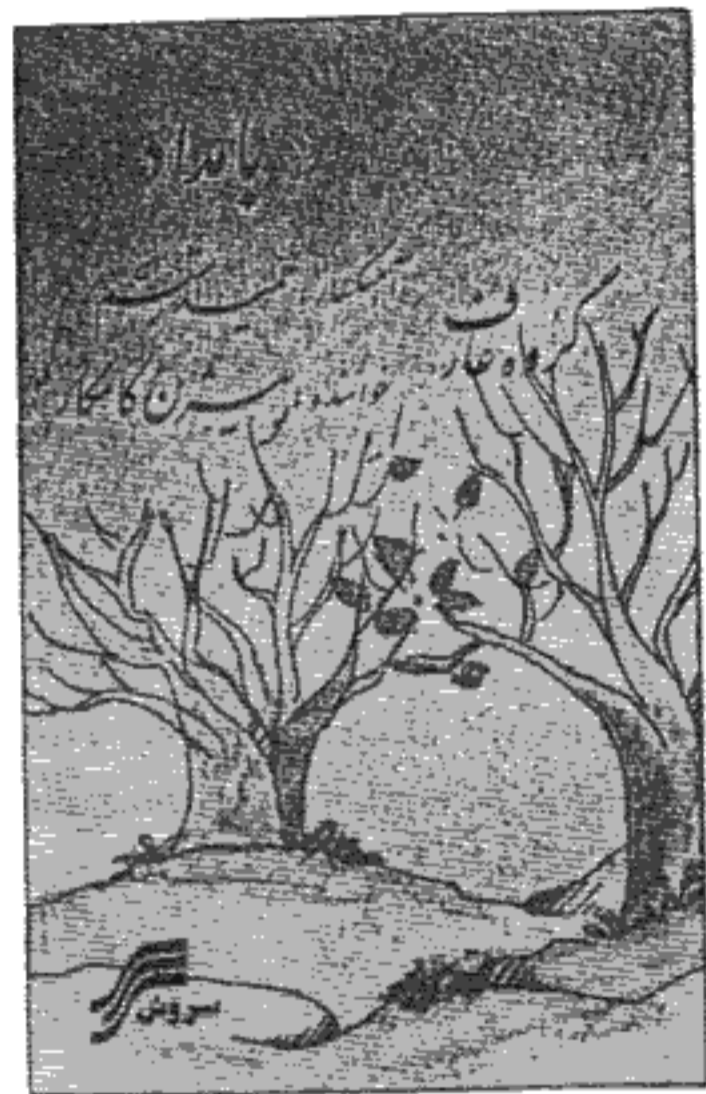

این قطعه با مقدمه‌ای نسبتاً بلند به نام بامداد آغاز می‌شود. مقدمه، تصویری است از صبح که از دو قسمت کند و کند تشکیل شده است و با تکنوازی تار به یک چهارمضراب می‌پیوندد. آنگاه خواننده سه بیت از غزل حافظ را با همراهی کمانچه می‌خواند. در پایان تصنیف پرده بگردان با شعر مولوی را می‌شنویم که شعر آن نویددهنده رسیدن روزگار تازه‌ای است. تکخوان این قطعه بیژن کامکار و تکنواز آن اردشیر کامکار و حمید متبسم هستند.

روی ب: ونوشه (قطعه‌ای برای سه تار و ارکستر سازهای ملی)

«ونوشه» (گویش مازندرانی بنفشه) بر اساس ملودی محلی مازندرانی «جوننی جوننی» در پرده‌های شور ساخته شده است. این قطعه از دو قسمت اصلی تشکیل شده که به وسیله تکنوازی سه تار به هم وصل می‌شود. پس از اجرای قسمت اول، سه تار فضای دور از ذهن‌تری را نسبت به ملودی اصلی ایجاد می‌کند و این پاساژ با اجرای یک ملودی ۷ ضربی به وسیله سه تار به انتها می‌رسد. در ادامه کار، ارکستر پس از اجرای واریاسیون‌های کوتاهی از همان ملودی، فضای جدیدی را با ریتم سنگین ایجاد می‌کند. در این قسمت ملودی «جوننی جوننی» به شکل اصیل خودش با سه تار شنیده می‌شود. آنگاه همین ملودی بسط و گسترش می‌یابد و به فضای دیگری که حال و هوای موسیقی محلی ایران را دارد، وارد می‌شود. در پایان، قطعه با تکرار و واریاسیون تازه‌ای از تم اصلی، در میان فریاد شادی سازها خاتمه می‌یابد.

بامداد.

آهنگساز: حمید متبسم.

اجرا: گروه عارف.

آواز: بیژن کامکار.

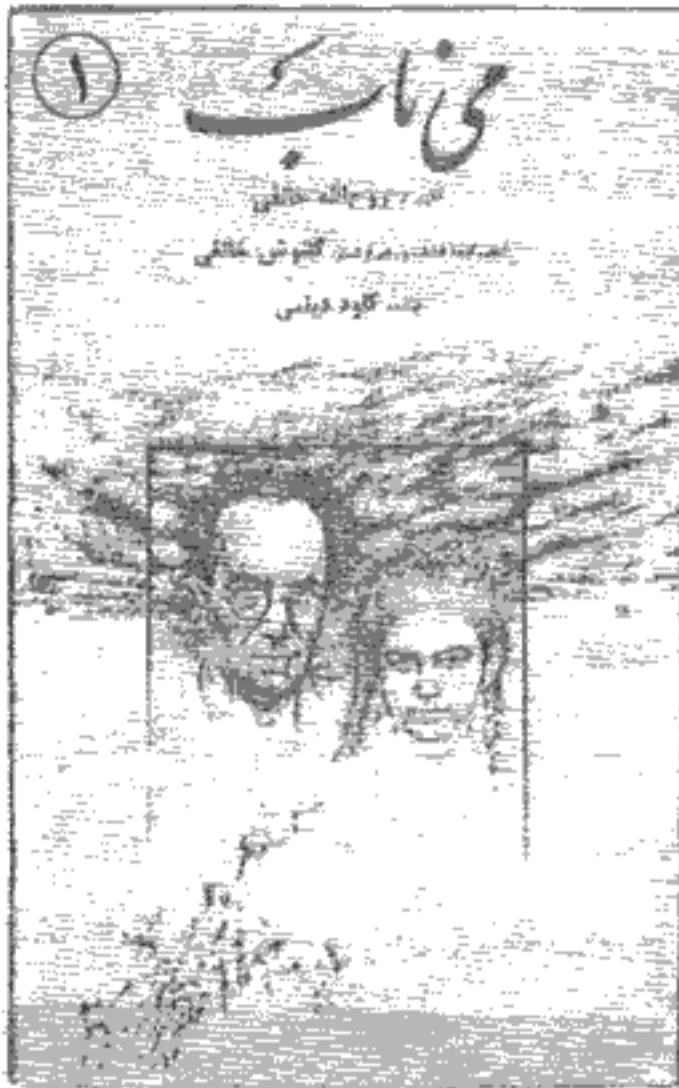
ناشر: سروش، ۱۳۷۰.

«بامداد» تجربه تازه حمید متبسم در زمینه آهنگسازی

است که در دو بخش «بامداد» و «ونوشه» اجرا شده است.

روی الف: بامداد (قطعه برای ارکستر سازهای ملی در

چهارگاه)

می ناپ (آثاری از روح الله خالقی).

تنظیم کننده و رهبر ارکستر: گلنوش خالقی.

اجرا: گروهی از نوازندگان ارکستر سمفونیک و

سازهای ملی با همکاری گروه آواز جمعی.

خواننده: کاوه دیلمی و رشید وطن دوست.

ناشر: سروش، ۱۳۷۰.

«می ناپ» مجموعه آثاری است از شادروان روح الله

خالقی که سالها پیش ساخته و اجرا شده است. این مجموعه در

یک آلبوم زیبا - شامل دو نوار کاست - تهیه و منتشر شده

است. بازسازی و تنظیم آثار این مجموعه را گلنوش خالقی -

دختر شادروان خالقی - به عهده داشته و گروهی از نوازندگان

ارکستر سمفونیک و سازهای ملی به رهبری گلنوش خالقی آن

را اجرا کرده اند. «می ناپ»، «رنگارنگ شماره یک»، «حالا

چرا»، «نگاه عاشق»، «پار رمیده»، «دو نغمه بختیاری» و

«سرود ای ایران» آثاری هستند که در این مجموعه می شنویم.

آواز تصنیف ها را کاوه دیلمی و «سرود ای ایران» را رشید

وطن دوست با همکاری گروه آواز جمعی خوانده اند.

شوار (موسیقی محلی مازندران).

موسیقی: احمد محسن پور.

شعر: امیر پازواری، علی اصغر مهجوریان، سیدعلی

هاشمی جلاوی، جهانگیر نصری اشرفی.

خوانندگان: ابوالحسن خوشرو، نورالله علیزاده، حسین

طیپی.

اجرای گروه شواش به سرپرستی: احمد محسن پور.

ناشر: موسسه فرهنگی ماهور، ۱۳۷۱.

مجموعه «شوار» پنجمین کار گروه شواش پس از

«آفتاب نه»، «بهارمونا»، «مازرونی حال» و «ساره سو» است.

«کار تازه» گروه شواش نتیجه سالها تلاش و تحقیق در زمینه

فرهنگ و هنر شفاهی مازندران است. موسیقی این اثر هر چند

در مقایسه با ساختار موسیقی فولکلوریک مازندران دارای

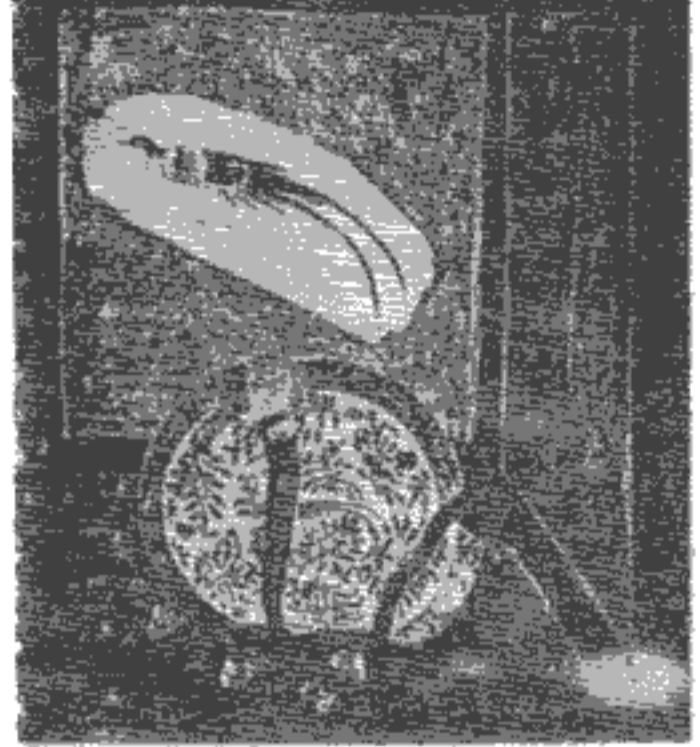
کیفیت و فرمی نسبتاً بدیع می باشد، اما به دلیل پرورش و انس

و الفت آفریننده اثر با مجموعه روابط اجتماعی، هنر و سنی

بومی مازندران، اساس و ساختمان آن مخدوش نگردیده است.»

آوای مهر

ارکستر سازهای ملی
ارکستر نوازندگان فیلا، مونیخ استراسبورگ
آهنگساز: حسین علیزاده

آوای مهر.

آهنگساز: حسین علیزاده.

اجرا: ارکستر سازهای ملی و ارکستر نوازندگان
فیلا مونیخ استراسبورگ.

خوانندگان: سیدهادی حمیدی، افسانه رثایی، محسن
کرامتی، جهانگیر ابوجلائی.

ناشر: مؤسسه فرهنگی ماهور، ۱۳۷۰.

موسیقی «آوای مهر» در دو فضای متفاوت ساخته شده است. روی اول نوار شامل قطعات «زندگی»، «طلوع»، «عمق فاجعه»، «آوای مهر» و «عروج» است که به وسیله ارکستر سازهای ملی اجرا شده است. «حسین علیزاده متأثر از فاجعه زلزله گیلان، در موسیقی «آوای مهر» خود، به جای نشستن به سوگ مرگ و ویرانی، به ستایش زندگی برخاسته و به چشم‌انداز فراخ مهر و شادی و زیباییهای زندگی نظر دوخته است. فاجعه، از صافی و منشور احساسات و عواطف او گذری دردمندانه و جانسوز دارد و رنج و اندوه با تصاویر هنری زنده و گویا در رنگین کمان موسیقی‌اش به عشق شادی به بار می‌نشیند».

روی دوم نوار شامل ۴ قطعه «عصیان»، «رؤیا»، «ریتیم برای سازهای کوبه‌ای» و «جستجو» است. «قطعه «عصیان» تحت تأثیر علاقه آهنگساز به «قطعه برای ارکستر زهی و کوبه‌ای چلستا» اثر بارتوک نوشته شده و در تابستان ۱۳۶۷ در سالن شهرداری استراسبورگ اجرا و ضبط شده است. قطعه

«رؤیا» به سفارش رادیو اتریش نوشته شده و در سال ۱۳۶۹ از همان رادیو پخش شده است. «آهنگساز با ساختن این قطعات ذوق خود را در زمینه آهنگسازی در فرمهای غربی آزموده است.

نوار موسیقی «آوای مهر» به زلزله زدگان شمال تقدیم شده است.

کنسرت‌های محمدرضا شجریان.

آواز: محمدرضا شجریان.

نوازندگان: داریوش پیرنیاکان (تار و سه تار)

جمشید عندلیبی (نی)

مرتضی اعیان (تنبک).

ناشر: شرکت دل آواز، ۱۳۷۰.

کنسرت‌های محمدرضا شجریان در یک آلبوم شامل سه نوار کاست منتشر شده است:

نوار اول (سروچمان - ماهور): پیش‌درآمد «جلوه یار»، چهارمضراب «رخس پروانه»، تصنیف «سروچمان»، تصنیف «بیه‌مزیان» و تصنیف «مرغ سحر».

نوار دوم (پیام نسیم - ابوعطا و دشتی): پیش‌درآمد «حکایت دل»، چهارمضراب، تصنیف «پیام نسیم»، «کوهستانی»، «دشتستانی»، «زرد ملیحه»، «دیلیمان»، چهارمضراب «رخس شمشیر»، تصنیف «دل بردی»، تصنیف «سرو خجل» و رنگ «دم جنبانک».

نوار سوم (دل مجنون - بیات زند و افشاری): پیش‌درآمد، چهارمضراب، تصنیف «صنما»، قطعه کردی «درد دل»، تصنیف «دل مجنون»، تصنیف «یعنی چه» و رنگ.

آهنگ تصنیفها، پیش‌درآمد «حکایت دل» و چهارمضراب «رخس شمشیر» از محمدرضا شجریان؛ پیش‌درآمد «جلوه یار»، چهارمضراب «رخس پروانه» و «بیات زند»، قطعه کردی «درد دل» و رنگ «بیات زند» از داریوش پیرنیاکان؛ و پیش‌درآمد «بیات زند» از جمشید عندلیبی است. این سه برنامه، در تابستان ۱۳۶۹ در آمریکا اجرا و ضبط شده است.

استاد گرامی و معظم آقای دکتر محمد جعفر محبوب از آن سوی جهان، بنده را به لطف استادانه خود نواخته تذکراتی داده و اشاراتی فرموده‌اند که جای سپاس و امتنان بسیار دارد. سپاس و امتنان از استاد مطلع و متعهدی که در «ینگی دنیا» تعلق خاطر خود را به آثار اصیل فرهنگ ایرانی از کف نداده‌اند و لحن پر صداقت ایشان در این باب نشانگر این حقیقت است. گذشته از سپاس، شاید جای خوشحالی برای این حقیر است که از جوانی و دوره دانشکده با تتبعات عالمانه و شهد قلم این استاد از طریق تألیفاتشان فیض می‌بردم و همین که ایشان این کمترین شیدائی موسیقی ایران را مورد تأدیب پر لطف خود قرار داده‌اند، جای مسرت است. نگارنده همواره نیازمند لطف و مراقبت اساتیدی از این دست است که عاشقانه به فرهنگ و هنر وطن چشم دارند. لذا، مطلبی که ذیلاً می‌آید، نه خدای نکرده «جوابیه‌ای» برای مرقومه شریفه ایشان (تحت عنوان شهد و شرنگ / کلک - ش ۲۳ - ۲۴ / ص ۲۲۱ - ۲۲۳) است و نه خدای نخواسته محاکا و محاجه، که هر دو وجه، حکمت آموختن به لقمان است و زیره به کرمان بردن و اگر صاحب این قلم (یا بهتر بگویم صاحب این دو دانگ صدای کوچک) سهواً به چنین امری دست زند، بازهم معتر است. لذا، مطلب ذیل تنها برای تنویر ذهن خوانندگان است که به اندازه استاد محبوب و این حقیر فرهنگ و هنر ایران زمین را دوست دارند و ارزشش می‌نهند.

از این که صدای مختصر این بنده پسند خاطر استاد واقع شده و بارها به نوار شیدایی

گوش سپرده‌اند احساس غرور می‌کنم و اجازه می‌خواهم مرتکب یک تحریف دیگر در یک مصرع معروف شوم و بگویم: هر عیب که استاد پسندد هنر است.^۱

ایراد اصلی استاد به این کوچک، در باره تغییر دو کلمه در دو بیت از حافظ بزرگ است که طبق تحقیقات عالمانه ایشان، مطابق با اصل نیست؛ و ایراد دیگرشان درباره شعری است که از شاعری دیگر و به تشخیص ایشان غلط خوانده شده است. حرف اصلی بنده نیز توضیحی در باره این دو تغییر است و مورد سوم نیز در پایان، عرض خواهد شد. استاد محبوب بحق فرموده‌اند که تغییر و تحریف در شعر خواجه شیراز یا دیگر مشاهیر بزرگ ادب پارسی نارواست و ممکن است تکرار آن، روایات اصلی را در ذهن عامه مغشوش و متروک نماید؛ لذا یا باید از خواندن آنها خودداری کرد و یا به همان صورت اصلی و صحیح خواند (و این هم در صورتی است که خوانندگان کم بضاعتی چون بنده، فرصت دستیابی و لیاقت بهره برداری از انواع و اقسام نسخ خطی و چاپی معتبر و غیر معتبر را داشته باشند و تازه نظرشان هم صائب باشد). توضیح جامعی هم در باب استعمال چندین واژه مرقوم داشته بودند^۲ که به راستی مفید بود و مورد استفاده واقع شد و ان شاء الله پیش چشم داشته خواهد شد. در پی اشارات ایشان، ذیلاً این چند نکته نیز محض مزید فایده است اشاره می‌شود:

۱- استاد خود بسی بهتر از این حقیر آگاهند که «کلمه» چه سیر تطوری دارد و چگونه زیر آسیاب علل مختلف تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و ... گاهی اصلاً به طور کلی قلب ماهیت می‌شود و معنی بی ضد خود را به دست می‌دهد. مثل «شوخ» که در قدیم به معنی ریم و چرک و پلیدی بوده و اصطلاحی چون «شوخ چشم» و «شوخ‌گن» در عداد «خطابات ذمیمه» به کار می‌رفته است در حالی که امروز نه تنها آنطور نیست بلکه به معنی آدم بذله گوست. استاد محبوب خود بهتر از بنده آگاهند که ما در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که عرف عام و عادات رایج در آن استیلای تام دارد و خیلی از حرفها طور دیگری تعبیر می‌شود. عرف حاکم بر جامعه ما در این ده - دوازده سال اخیر که نوع دیگری از زندگی و برداشت از زندگی بر آن حاکم شده، این قید و بندها را محکم‌تر می‌کند و رعایتش را الزامی می‌نماید و دریافت این احوال، برای عزیزانی که باری به هر جهت این مدت را دور از وطن و اهل آن گذرانده‌اند و در فضای بسته «تبع محض» زیسته و کار کرده‌اند کمی دشوار است و باید حق را به آنها داد. اما آنها هم باید حق را به ساکنان این دیار بدهند که «رعایت، الزامی است». از همین وجه است که

۱- در اصل: هر عیب که سلطان پسندد هنر است!

۲- در ارتباط با اجرای پیش از غزل حافظ شیراز توسط نگارنده:

خواننده بزرگ ما، برای این که خدای نکرده به سلطنت طلبی و شاه پرستی، متهم نشود، در کنسرتی - که به صورت نوار هم منتشر شد - در بیتی از غزل حافظ:

دل که آئینه شاهیست غباری دارد / از خدا می‌طلبم صحبت روشن رأیی
عمداً: دل که آئینه صافیست غباری دارد.... خواننده است.^۲

گناه دیگر من این است که هرچه تلاش کردم نتوانستم به خاطر مضمون زیبا و دل انگیز و به راستی خیال آفرین «تا درخت دوستی کمی بر دهد....»، از گل این بیت صرف نظر کنم و در نتیجه بذری کاشتیم که حاصل آن باعث نگرانی آن استاد عزیز شد.

در مورد: «شیوه چشمت فریب جنگ داشت / ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم» که به: «ما خطا کردیم و صلح انگاشتیم» تغییر یافته، همانطور که استاد اشاره کرده‌اند، آگاه بودم و مفهوم را می‌دانستم و شاید همین دانستن بناگاه موجب شده است که تعبیر خطا کردیم» بر زبانم جاری شود که در معنا اختلافی نیست. این را نیز به حساب لغزش زبان بگذارید.

۲- پیرو اظهارات قبل، باید گفت که طیف وسیع مخاطبان ما اعم از خواص یا عوام، نه تنها فرصت تبعات ادبی را ندارند بلکه شکنج توانفرسای «غم فرزند و نان و جامه» چنان خسته و افسرده‌شان کرده که نمی‌توانند از اثر پی به مؤثر ببرند. وانگهی کار خواننده (آنها) خواننده‌ای که درست یا غلط می‌اندیشد که متعلق به مردم است و برای آنها - نه به پیروی از آنها - باید کار کند) از ادیب جداست. خواننده، شعر را به عنوان یکی از متعلقات موسیقی و در تلفیق با آن بررسی می‌کند، در حالی که ادیب برعکس است و اصلاً موسیقی را به نوعی «تحمیل» می‌کند، برای این که فقط شعر را بشنود. برای ادیب، موسیقی تنها برای بزرگ کردن شعر است. بسیاری از اهل ادب قدیم و از جمله (مرحوم بهار یا مرحوم محمد هاشم میرزا افسر) عقیده داشته‌اند که اگر کسی صرفاً صورت درست شعر را بخواند دیگر نیازی به موسیقی نیست. و این عقیده‌ای است که پاره‌ای از نامداران موسیقی امروز ما صراحتاً ابراز می‌کنند. البته این موضوع به آن معنا نیست که هر طفل ابجد خوانی بیاید برای پسند شخص خود، آثار گرانقدر ادب و هنر ایران را دستکاری کند؛ و خدا و خلقش شاهدند که این حقیر نه تنها به خود اجازه چنین کاری را نداده و نمی‌دهد، بلکه در هیچ کدام از چهار نوار منتشره‌اش، چنین امری

۳- همین خواننده استاد بسیار عزیز، در نواری که حاوی یکی از اجراهایشان است، هنگام خواندن غزل معروف خواجه، در بیت «ما را به رندی افسانه کردند...» روی همان ضرورت‌ها و حساب‌ها از خواندن مصراع دوم صرف نظر کرده و نیم بیت اول را دوباره تکرار و جمله را مخاتمه داده‌اند. بر ادب دوستان است که این «سهر» را چگونه تعبیر کنند؛ اصلاً اگر سهوی باشد.

مشاهده نمی‌شود مگر در یکی دو مورد که به حکم ضرورت و اجبار بوده و به گمان بنده این تغییر به گونه‌ای بوده که هیچ لطمه‌ای به محتوای شعر و معنی‌یی که قاعدتاً از آن استخراج می‌شود وارد نشود. ضمناً باید فراموش نشود که در آواز، این شعر است که لاجرم تحت سیطره موسیقی قرار می‌گیرد و باید بگیرد. این مطلبی نیست که ساخته و پرداخته حقیر باشد بلکه همه استادان موسیقی شناس و ادب دوستی که بنده افتخار شاگردی ایشان را داشته‌ام آن را به صراحت ابراز داشته و می‌دارند. چنین تغییراتی با کمال دقت و هوشیاری و زیبایی‌سنجی آگاهانه انجام می‌گیرد و البته چنین مواردی بیشتر در حیطه موسیقی سنتی قدیم است و کار اساتیدی مانند سیدحسین طاهرزاده اصفهانی و سید علی اصغر کردستانی و اقبال آذربایجانی و قمرالملوک وزیری تهرانی و ... نه بنده که اصولاً در حیطه دیگری کار می‌کنم و چنین دخل و تصرفاتی را بر خود جایز نمی‌دانم. غیر از همان دو مورد که «علت اضطرارش» ذکر شد. در اینجا لازم است که در صورت چنین تغییراتی اصل شعر به صورت زیبا و خوش و روشن با خط نستعلیق در بروشور نوار به چاپ برسد و تذکر مختصری هم داده شود تا هم خیال استاد عزیزمان آقای دکتر محبوب آسوده گردد و به راحتی بتوانند از موسیقی وطنشان متلذذ شوند و هم امثال این بنده از رنج عذر تقصیر خواستن - آنهم با این بضاعت ناچیز - آسوده شویم.

۳- در مورد «وز» که در شعر: «همچو نور از چشم رفتی و نمی‌آیی...»، مصراع «از دو رنگی یاران وز فریب عیاران...» وز منخفف و از بوده است و اجرای آن با تأیید خود شاعر محترم صورت گرفته و اجرای دیگری هم از این شعر در مایه اصفهان با صدای استاد بنان موجود است.

قصده، نه ادب آموزی به لقمان بود و نه توضیح واضحات، بلکه بهانه‌ای برای ابراز مهر و ارادت به استادمان بود که بحق استادانه و محبوبانه تذکرمان فرموده و اشاراتی داشته‌اند و امیدواریم از این پس نیز ما را بی‌نصیب نگذارند. این شیدایی کوچک را جز دو دانگ صدایی خسته و قلمی شکسته و پای بی‌بسته نیست و اگر گاهی از سردرد ناله‌ای برمی‌دارد برای همه عزیزانی است که به هر نحوی ابراز لطف می‌کنند و یا در دیار غربت، بهانه‌ای می‌یابند که خاطر خود را از بار فراق دوستان به گلگشت یاد یار و دیار ببرند. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

کلیات

شریعت، رضوان. فرهنگ اصطلاحات ادبی. تهران، هیرمند، ۱۳۷۰. ۱۷۶ ص. ۱۱۰۰ ریال.

این کتاب شامل دو بخش است: بخش اول «فرهنگ اصطلاحات ادبی» است با حدوداً ۳۰۰ اصطلاح ادبی. «خاقانی و جلوه‌هایی از هنر شاعری» بخش دوم کتاب است.

مجموعه‌ها

یادنامه آیین بزرگداشت آغاز دومین هزاره سرایش شاهنامه فردوسی (اصفهان). اصفهان، زنده‌رود و فیروز نشر سپاهان، ۱۳۷۰. ۲۲۷ ص. ۱۷۵۰ ریال.

«آنچه در این مجموعه می‌خوانید محصول مکتوب سه شب به یادماندنی است، یعنی ۱۲ تا ۱۴ دی ماه ۱۳۶۹، در تالار فردوسی میهمانسرای عباسی اصفهان.» سیزده گفتار در این کتاب آمده است، از جمله: زمان و زندگی فردوسی، تراژدی و موقعیتهای تراژیک در حماسه ملی ایران، شاهنامه و مبحث انواع شعر.

بدخشان، صحت. نامهای ترکمنی. گنبد کاووس، یاختی، ۱۳۶۹. ۸۸ ص. ۶۵۰ ریال.

کتاب مجموعه‌ای از نامهای ترکمنی است. در نوشتن

واژه‌های ترکمنی در این فرهنگ نامها، «از رسم الخط و قاعده بخصوصی پیروی نشده است».

مقدمه‌ای کوتاه در باره ریشه‌های تاریخی و شیوه نامگذاری و فرهنگ نامها در آغاز کتاب آمده است.

سیاست

آفاناسیان، سرژ. ارمنستان، آذربایجان، گرجستان (از استقلال تا استقرار رژیم شوروی ۱۹۲۳ - ۱۹۱۷). ترجمه: عبدالرضا هوشنگ مهدوی. تهران، معین، ۱۳۷۰. ۳۲۳ ص. ۱۹۵۰ ریال.

کتابی است در چهارفصل: انقلاب اکبر و قفقاز، استقلال جمهوریهای قفقاز (مه ۱۹۱۸)، از استقلال تا استقرار رژیم شوروی، فدراسیون جمهوریهای شوروی ماوراء قفقاز و عضویت آنان در اتحاد جماهیر شوروی... مقدمه، کتابشناسی و فهرست نامها به کتاب افزوده شده است.

کتاب حاضر، خواننده را در شناخت تاریخ قفقاز یاری خواهد کرد.

گورباچف، میخائیل. کودتا، حقیقت و عبرت. ترجمه: دکتر هوشنگ لاهوتی. تهران، ۱۳۷۰. ۲۱۰ ص. ۱۵۰۰ ریال.

در این کتاب، گورباچف «به شیوه خود، جریان حوادث

را بدون پرده پوشی و ریا و تزویر به زبانی ساده و روان، روایت می کند.»

● پیوستن و گسستن. ترجمه و نگارش: محمود طلوعی. تهران: انتشارات تهران، ۱۳۷۰. ۳۱۹ ص. ۲۳۰۰ ریال.

«این کتاب، داستان شیفتگی و سپس سرگشتگی و سرانجام گسستن گروهی از نویسندگان نامدار کمونیست یا طرفدار کمونیسم، نظیر آرتور کوستر، آندره ژید، سیلونه و لونی فیشر از این مکتب است.»

● براون، لستر و همکاران. وضعیت جهان در ۱۹۸۹. ترجمه: دکتر حمید طراونی. تهران، ژرف، ۱۳۷۰. ۳۵۵ ص. ۲۵۰۰ ریال.

کتابی است در هشت فصل با این عنوانها: جهان در خطر، جلوگیری از تخریب زمین، بررسی مجدد چشم انداز خواروبار جهانی، جلای وطن، لایه اوزون را حفظ کنیم، واکنش در مقابل بیماری ایدز، تحکیم امنیت جهانی، طرحی برای اقدامی جهانی.

تاریخ

● آدیت، فریدون. مجلس اول و بحران آزادی. تهران، روشنگران، ۱۳۷۰. ۴۱۹ ص. ۴۵۰۰ ریال.

این کتاب، جلد دوم کتاب «ایدئولوژی نهضت مشروطیت ایران» است. کتاب حاضر که در زمینه تاریخ اندیشه های جدید اجتماعی و سیاسی ایران است، در تاریخ سیاسی عصر حکومت ملی تا پایان کار مجلس مؤسس نوشته شده است... «این اثر تحقیق مستقیم بر پایه منابع اصیل تاریخی است... در آن، هر مبحثی به مأخذ مدارک معتبر خودش مورد مطالعه قرار گرفته است؛ به روش انتقاد تاریخی، افسانه ها و مفروضات تبلیغ آمیز طرد شده است؛ در باره مهم ترین حوادث سیاسی تحلیل و تفسیرهای تازه ای عرضه شده است؛ در کارنامه مجلس ملی و اهل مجلس تجدیدنظر به عمل آمده است؛ و مباحث نوی که پیش از این مطرح نگشته بر کتاب مشروطیت افزوده شده است.»

این کتاب به سه بخش کلی تقسیم شده است: ۱- توزیع قدرت سیاسی ۲- اعتلای مجلس ملی ۳- بحران آزادی، مجلس در تزلزل و تنزل.

● مرتضوی، منوچهر. مسائل عصر ایلخانان. تهران، آگاه، ۱۳۷۰. ۶۸۴ ص. ۵۷۰۰ ریال.

«کتاب مسائل عصر ایلخانان چنان که از عنوان آن برمی آید کتاب تاریخ نیست و به منظور شرح وقایع عصر

ایلخانان نوشته شده، بلکه مجموعه ای از مسائل و مباحث مهم راجع به آن عصر است که آگاهی از آنها برای پژوهندگان تاریخ عموماً و مدرسان و محققان تاریخ عصر مغول خصوصاً ضرورت دارد.»

کتاب حاضر به چهار بخش تقسیم شده است: بخش اول در باره مسائل مهم تاریخی و سیاسی در عهد ایلخانان است؛ بخش دوم در باره دین و مذهب در عهد ایلخانان؛ بخش سوم در باره تصوف در دوره ایلخانان؛ بخش چهارم در باره «جامع التواریخ» رشیدی و تاریخ نویسی در دوره ایلخانان؛ و بخش پنجم در باره مقلدان شاهنامه در دوره مغول و تیموری و تاریخ منقول شمس الدین کاشانی.

مؤلف، یادداشتی نیز بر این چاپ افزوده است.

● ملکی، حسین. تهران در گذرگاه تاریخ ایران. تهران، اشاره، ۱۳۷۰. ۴۶۴ ص. ۴۵۰۰ ریال.

در این کتاب، موضوعاتی چون «تهران در ادوار تاریخ»، «پیشینه تاریخی آب، نان، امنیت شهری و مشاغل در تهران»، «سیمای امروز و مشکلات فردای تهران» بررسی شده است.

● بلمار، پیو و ناهیا، ژان فرانسوا. ماجراهای شگفت انگیز تاریخ. تهران، اطلاعات، ۱۳۷۰. ۴۱۸ ص. ۱۴۵۰ ریال.

محتوای این کتاب، «مجموعه و دست چینی است از وقایع جنایت باری که از دیدگاههای مختلف سیاسی، تاریخی، حقوقی و اجتماعی مورد بررسی، بازنگری و تحقیق و ارزشیابی قرار گرفته است.»

شعر

● ترانه ها. به انتخاب: دکتر پرویز نائل خانلری، تهران، هیرمند، ۱۳۷۰. ۱۹۹ ص. ۱۴۰۰ ریال.

این کتاب، «برگزیده ای است از بهترین نمونه های رباعی در زبان فارسی...» نمونه های این کتاب را شادروان خانلری «برای لذت و استفاده شخص خویش یادداشت کرده و بعدها، یکی از دوستان ایشان، این مجموعه را با موافقت ایشان منتشر کرده است.»

● جزایری، پروین. حباب و سراب. تهران، مؤلف، ۱۳۷۰. ۱۸۲ ص. ۱۰۰۰ ریال.

کتاب مجموعه ای از اشعار شاعره است که در سالهای ۱۳۶۷ - ۱۳۶۲ سروده شده. از این شاعره دو مجموعه «در باغ خاطره ها» و «از بهاران» نیز قبلاً چاپ شده است.

● یوسف فشکی، ابراهیم. جنون سرشاری. تهران، ناشر:

سراینده، ۱۳۷۰، ۹۴ ص. ۵۰۰ ریال.

در این کتاب ۶۷ قطعه شعر از سروده‌های شاعر گرد آمده است. شعرها در قالبهای باوزن و سپید سروده شده‌اند. از شعرهای این دفتر، شعری است به نام سمفونی لورکا: «ماه پنهان است.

نکند فدريكو را باز می کشند!؟

آ...، فدريكو، فدريكو

به هر یاد آوری

نو در من کشته می شوی

و من

در غرناطه ای که هرگز ندیده‌ام.»

نویسنده است. اکسیژن، یک گل سرخ، آخرین نسل برتر و عدل پدر و پسر از داستانهای این مجموعه است.

● فرخزاد، بوران، آتش و باد. تهران، جام، ۱۳۷۰، ۱۵۹ ص. ۱۰۰۰ ریال.

رمانی است در ۱۴ فصل که برای نخستین بار منتشر می شود.

● میرکاظمی، حسین. مادرها تمام شدنی نیستند. تهران، خردمند، ۱۳۷۰، ۹۰ ص. ۱۲۰۰ ریال.

کتاب مجموعه ۴۱ قصه است که برای کودکان نوشته شده است.

● سیف، مجید. داستانهایی از شاهنامه: برگرفته از شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی. تهران، سپیده، ۱۳۷۰، ۱۹۶ ص. ۱۵۰۰ ریال.

مؤلف با درک دشواری کار برگرداندن داستانهای شاهنامه از نظم به نثر، اعتراف کرده است که این کار نمی تواند شکوه و صلابت کلام منظوم و حماسی فردوسی را چنان که هست بنمایاند. اما کوشیده است تا «با پرداخت تصاویری ساده از سیر داستانی شاهنامه و نمایاندن چهره و شخصیت برخی از قهرمانان محبوب حماسه سرای توس، علاقه و رغبت نوجوانان و جوانان ایرانی را به جاذبه های داستانی شاهنامه جلب نماید و ایشان را به خواندن متن اصلی آن راغب سازد».

● رمان و داستان خارجی

● کوندرا، هیلان. شوخی. ترجمه: فروغ پوریپوری. تهران، روشنگران، ۱۳۷۰، ۴۱۱ ص. ۲۱۰۰ ریال.

«شوخی، برخلاف رمان «بار هستی» و مجموعه گفتگوها و مقالات «کلاه کلمتیس»، چشم اندازی از درون، بر خواننده می گشاید: نگاه یک روشنفکر آرمان باخته معترض به ژرفای روان و رفتار مردم سرزمینش که در آن نمایش دروغ بزرگ با نام جعلی ساختار سوسیالیسم بر روی صحنه است...»

● پاز، اکتاویو. گارسیا مارکز، گابریل. و... پرندة برفی (داستانهای کوتاه از نویسندگان بزرگ). ترجمه: م. سجودی. تهران، قطره، ۱۳۷۰، ۳۱۴ ص. ۱۷۵۰ ریال.

«پرندة برفی مجموعه ای است از داستانهای کوتاه نویسندگان معاصر دنیا... طبقه بندی داستانها با عنوانهای خیالپردازی، درونمایه، زاویه دید، شخصیت، طرح، طنز و

● دین و عرفان

● تدین، عطاءالله. حلاج و راز انالالحق. تهران، انتشارات تهران، ۱۳۷۰، ۴۴۶ ص. ۳۸۰۰ ریال.

مؤلف در مقدمه نوشته است: «در این کتاب، آنچه در باره اندیشه های گهربار حلاج استنباط کردم، آنها را به عنوان مؤثرترین و عالی ترین مظهر تجلای عرفان به روی کاغذ آورده ام.»

● متون

● زریاب خوبی، عباس. سیره رسول الله (ص). تهران، سروش، ۱۳۷۰، ۲۰۲ ص. با جلد نرم: ۱۷۰۰ ریال و با جلد زرکوب: ۲۹۰۰ ریال.

کتاب حاضر بخش اول این اثر است با عنوان «از آغاز تا هجرت». جلد اول «مشمول بر وضع اجتماعی عربستان پیش از اسلام و وضع مکه مقارن ظهور آن حضرت و زندگی آن بزرگوار در مکه تا هنگام هجرت به مدینه است.»

● رمان و داستان فارسی

● دولت آبادی، محمود. روزگار سپری شده مردم سالخورده. تهران، پارسی و چشمه، ۱۳۷۰، چاپ دوم، ۵۶۳ ص. ۴۰۰۰ ریال. روزگار سپری شده مردم سالخورده نامی است که بر تازه ترین اثر رمان نویس بزرگ معاصر محمود دولت آبادی نهاده شده است. این کتاب که بخش اول از رمانی چندجلدی است، «اقلیم باد» نام گرفته است.

● معروفی، عباس. آخرین نسل برتر. تهران، گردون، ۱۳۷۰، ۱۵۹ ص. ۱۰۰۰ ریال.

این کتاب چاپ دوم مجموعه ای از داستانهای کوتاه

کتابه، علمی - تخیلی، کار تازه‌ای است...»

● اوکاتر، فلائری. شمعدانی. ترجمه: آذر عالی پور. تهران، روشنگران، ۱۳۷۰. ۲۱۹ ص. ۱۵۰۰ ریال.

این کتاب برگزیده داستانهای نویسنده‌ای است که قبلاً رمان «شهود» را از وی خوانده‌ایم.

● فلوربر، گوستاو. مادام آرنو. ترجمه: عبدالحسین شریفیان. تهران، نگاه، ۱۳۷۰. ۵۹۱ ص. ۳۴۰۰ ریال.

این کتاب «اثر بخش‌ترین و بزرگ‌ترین کتاب داستان فرانسوی قرن نوزدهم به شمار می‌رود... هر خواننده‌ای که قادر است هم تجربیات خوشایند و هم ناخوشایند را، به عنوان جزء گریزناپذیر زندگی بپذیرد و از رضایت و پذیرش وضعیت انسانی به لذتی طنزآمیز برسد، این داستان را اثری ژرف، پخته و برخوردار از یک زیبایی اقناع کننده خواهد یافت.»

● دیکنز، چارلز. دوست مشترک ما. ترجمه: عبدالحسین شریفیان. تهران، نگاه، ۱۳۶۹. ۱۰۳۱ ص. دو جلد: ۴۸۰۰ ریال.

این کتاب، «کتابی است که در باره پول، پول، پول و اثری که پول در زندگی دارد سخن می‌گوید... این داستان ضمن این که نشان می‌دهد که پول زندگی را چگونه می‌سازد، ثابت می‌کند که چیزهای دیگری هم پشت پول وجود دارند...» رمان «دوست مشترک ما» از مهم‌ترین آثار دیکنز به شمار است.

● دیکنز، چارلز. داستان دو شهر. ترجمه: مینو مشیری. تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۰. ۲۲۵ ص. ۸۵۰ ریال.

«داستان دو شهر از آثار ارزنده نویسنده نامدار انگلیسی چارلز دیکنز است. دیکنز در این داستان اوضاع و مناسبات اجتماعی را مورد نظر قرار می‌دهد و در طرز فکر و روحیه اشخاص عادی به کنجکاوی می‌پردازد.»

● چیچک اوغلو، فریده. نگذار به بادبادکها شلیک کنند. ترجمه: فرهاد سخا. تهران، ناشر: مترجم، ۱۳۷۰. ۱۴۳ ص. ۱۰۰۰ ریال.

این کتاب نخستین اثر نویسنده است که در سال ۱۹۸۶ منتشر شد. داستان خانم اوغلو به شیوه نامه‌نگاری نوشته شده است. از روی این داستان، فیلمی ساخته شده است که در جشنواره فیلمهای کودکان و نوجوانان ۱۳۷۰ در اصفهان برنده جایزه اول شد.

● بل، هاینریش. برشت، برتولت و... سفر به گسک. ترجمه: ماریا ناصر. تهران، ارشاد و قرن، ۱۳۶۹. ۱۵۸ ص. ۳۵۰ ریال.

«این مجموعه شامل نه داستان کوتاه از نه نویسنده آلمانی است، با آثاری از هاینریش بل، برتولت برشت، توماس مان و دیگران.»

● شنکل، المار. سفر دیگرگون. ترجمه: شیوا (منصوره) کاویانی. شیراز، نوید، ۱۳۷۰. ۹۸ ص. ۷۰۰ ریال.

«شنکل عارفان ایرانی را به خوبی می‌شناسد و در زمینه‌ی آیین بودایی‌ی‌ذن و آیین‌های ژاپنی نیز چیرگی دارد...» این کتاب که با ترجمه آن، «المار شنکل» برای نخستین بار به خواننده فارسی زبان معرفی می‌شود، مجموعه‌ای از داستانهای نویسنده است.

● سرافیموویچ، الکساندر. گالینا. ترجمه: نصرت‌الله مهرگان. تهران، ژرف، ۱۳۷۰. ۲۶۳ ص. ۱۷۰۰ ریال.

مجموعه شش داستان کوتاه است به نامهای: گالینا، شن، سوزنیان، در بندر، در میان توفان و بر یخ شناور.

● آموزش و پرورش

● ماکارنکو، آ. راه زندگی. ترجمه: محمد پوینده. تهران، ناشر: مترجم، ۱۳۷۰. ۵۰۳ ص. ۲۳۰۰ ریال.

در این کتاب که «ماکارنکو» آن را بر اساس تجربیات خود در زمینه آموزش و پرورش در آموزشگاههای اتحاد شوروی نوشته، آموزش پدران و مادران هدف قرار گرفته است. نویسنده، داستان «راه زندگی» را در نه فصل و به روش واقع‌گرایانه نوشته است.

● سفرنامه

● سفرنامه ابن بطوطه. ترجمه: دکتر محمدعلی موحد. تهران، آگاه، ۱۳۷۰. دو جلد، ۵۱۶ + ۶۳۹ ص. ۱۱۰۰۰ ریال.

«سفرنامه ابن بطوطه شاهده‌ی است گویا بر نفوذ گسترده فرهنگ و زبان ایرانی در سرتاسر اقطار اسلامی آن عصر... این بطوطه مورخ نیست گرچه سرتاسر سفرنامه او نقل وقایع و رویدادهای تاریخی است... خواننده در مطالعه این کتاب، وضع کلیه ممالک اسلامی را در حساس‌ترین و بحرانی‌ترین اعصار تاریخی یعنی در فاصله بین ایلغار مغول و یورش تیمور مجسم می‌بیند.»

● فن و صنعت

● مارکوشا، آناتولی. معجزه چرخها. ترجمه: محمدرضا افضلی. مشهد، درخشش، ۱۳۷۰. ۳۵۱ ص. ۱۷۵۰ ریال.

«این کتاب فقط برای مهندسا و مکانیکهای آینده نوشته نشده است، بلکه خطاب به همه کسانی نوشته شده که می‌خواهند با ماشینها و تکنولوژی در سطوح مختلف سروکار پیدا کنند، یا به تاریخ تکنولوژی علاقمندند، یا دوست دارند معماهای جالب حل کنند و با دست خود وسایل سودمند بسازند.»

● علوم

● راسل، برتراند. الفبای نسبیّت. ترجمه: دکتر محمود خانمی. تهران، مدبر، ۱۳۷۰. ۱۳۰۰ ریال.

«اینستین خود از سر اعتراف گفته است که راسل بر پایه نسبیّت او، نظریه‌ای بنا کرده است که حتی برای او هم حاوی حلاوت و بدعت است.»

کتاب حاضر، الفبای نظریه نسبیّت اینستین را با قلم یکی از سرشناس‌ترین دانشمندان به خوانندگان می‌آموزد.»

● امبریز، ن. ن. و ملویل، ج. پ. تاریخ زمین‌لرزه‌های ایران. ترجمه: ابوالحسن رده. تهران، آگاه، ۱۳۷۰. ۱۷۴ ص. ۷۰۰۰ ریال.

این کتاب که در چهار فصل تنظیم شده است، حاصل مطالعه بیش از هزار کتاب خطی و چاپی به زبانهای گوناگون و نیز هزاران نشریه، سند، کتیبه و سنگ‌نبشته است. نویسندگان کتاب که استادان مهندسی زمین‌لرزه هستند، کوشیده‌اند مشخصات زمین‌لرزه‌های ایران را از هزاره سوم پیش از میلاد تا کنون گرد آورند.

● مقیمی، جعفر و همراه، مجید. کارتوگرافی. تهران، سازمان جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، ۱۳۷۰. ۳۷۴ ص. ۳۹۰۰ ریال.

«... در این کتاب در جاهای مورد لزوم به تحولات جدید در موضوعات مختلف «کارتوگرافی» در حد اشاره پرداخته شده است و فقط بخشی از کتاب به «کارتوگرافی خودکار» اختصاص یافته است.»

● حقوق

● کاسسه، آنتونیو. حقوق بین‌الملل در جهانی نامتحد. ترجمه: دکتر مرتضی کلانتریان. دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۰. ۴۵۹ ص. ۳۰۰۰ ریال.

این کتاب «در غنی‌سازی دکترین کنونی حقوق

بین‌المللی نقشی بسزا خواهد داشت... و در جستجوی برخوردی عام با نهادهای بین‌المللی است.»

● کار، مهرانگیز. فرشته عدالت و پاره‌های دوزخ. تهران، روشنگران، ۱۳۷۰. ۲۰۶ ص. ۱۱۰۰ ریال.

انگیزه نگارش مقالات این کتاب بررسی دو مفهوم زن و عدالت است. «آیا تصویر مساوات زن غربی واقعی است؟»، «محاكمه زن خاموش»، «زن از دیدگاهی دیگر، حق در برابر تکلیف» از جمله مقالات این کتابند.

● روان‌شناسی

● مصفا، محمدجعفر. تفکر زائد. تهران، ناشر: مؤلف، ۱۳۷۰. ۱۷۹ ص. ۹۰۰ ریال.

در این کتاب به موضوعات «تضاد، خودشناسی، بعضی مسائل مربوط به خودشناسی، ماهیت من یا هویت فکری» و چند موضوع دیگر پرداخته شده است.

● مصفا، محمدجعفر. انسان در اسارت فکر! تهران، ناشر: مؤلف، ۱۳۷۰. ۲۵۲ ص. ۱۲۰۰ ریال.

مؤلف در این کتاب به موضوعات «زمان و حرکت، آگاهی و ناآگاهی، عشق، مراقبت» و چند موضوع دیگر پرداخته است.

● مصفا، محمدجعفر. با پیر بلخ. تهران، ناشر: مؤلف، ۱۳۷۰. ۳۸۳ ص. ۲۰۰۰ ریال.

در این کتاب به کاربرد کتاب «مثنوی» در خودشناسی پرداخته شده است.

● سینما

● بودوفکین، ف. ا. فن سینما و بازیگری در سینما. ترجمه: حسن افشار. تهران، مرکز، ۱۳۷۰. ۳۵۱ ص. ۲۰۰۰ ریال.

«بودوفکین از استادان و آموزگاران هنر سینما است و کتابش ابزار دست هر فیلمساز صاحب‌نام و درسی‌مدرسه‌ی معتبر سینما...»

فن سینما و بازیگری در سینما، دو کتاب است در یک کتاب.»

● نکاتی پیرامون اقتصاد سینمای ایران. به اهتمام و تدوین: محمد مهدی دادگو. تهران، فیلمخانه ملی ایران با همکاری دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۷۰. ۲۴۳ ص. ۱۶۰۰ ریال.

این کتاب، «حاصل بحثها و گفتگوها برای سیاستگذاری در زمینه «اقتصاد سینمای ایران» در طی سالهای ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۸ است و در ضمن، شامل نصیحات و بازبینی‌های انجام‌شده در این روشها و سیاستها در خلال این سالها نیز می‌شود.»

● جنگ کادح

جنگ کادح به کوشش و ویراستاری محمدتقی صالح پور در نیمه اول اردیبهشت ماه با آثاری از نویسندگان زیر منتشر خواهد شد:

محمد آریائی، محمود ابوزوده، محمود اسدیان، اکبر اکسیر، حسن اصغری، علی باباچاهی، محمود بدر طالعی، علیرضا برارش، غلامرضا بلگوری، عادل بیابانگرد جوان، مسعود بیزارگیتی، منصور بنی مجیدی، علیرضا پنجه‌ای، اردشیر پورنعمت، چنگیز پهلوان، رحیم چراغی، احمد خدادوست، اورنگ خضرای، بهزاد خواجهات، محسن خورشیدی، مهدی رضازاده، محمدرضا روحانی، کاظم سادات اشکوری، فرشته ساری، یزدان سلحشور، عنایت سمیعی، محمد شمس-لنگرودی، علی صدیقی، ایرج ضیائی، بهزاد عشقی، موسی علیجانی، مهدی غبرائی، علیرضا فکوری، مهرداد فلاح، بیژن کلکی، علی ماتک، غلامحسین متین، جواد مجابی، محمود معتقدی، بهروز وندادیان و فرانتس کافکا، چزاره پاوزه و هاینتس چخوفسکی.

● زندگی و آثار تولستوی

مفصل‌ترین شرح احوال و آثار لئون تولستوی نویسنده نامدار روسی نوشته هانری تروایا عضو آکادمی فرانسه به وسیله آقای غلامرضا سمیعی در دو مجلد (۱۲۰۰ صفحه) ترجمه شده و از سوی نشر البرز منتشر خواهد شد.

● یورت

رمان «یورت» نوشته سیدحسین میرکاظمی توسط انتشارات خردمند منتشر می‌شود. رمان «یورت» بیانگر زندگی اجتماعی و تاریخی ترکمن از دوره محمدعلیشاه تا نخته قاپورخاشاهی است.

رمان «یورت» در ۲۸۰ صفحه منتشر خواهد شد. به تازگی از میرکاظمی مجموعه داستان «مادرها تمام‌شدنی نیستند» منتشر شده است.

● ضحاکیان، فریدونیان، مردمیان

۱- ضحاکیان، فریدونیان، مردمیان کتابی است درباره

اسطوره ضحاک به قلم ر. جوادی که در آن، این اسطوره از دیدگاه خاصی تفسیر می‌شود. این کتاب مقدمه‌ای به قلم علی حصوری دارد و چاپ آن به پایان رسیده است.

● آخرین شاه

۲- آخرین شاه کتابی است درباره آخرین شاه ساسانی که بر اساس تحقیقات نویسنده، علی حصوری، نه یزدگرد سوم بلکه یکی از وزیران او است که پس از او به سلطنت رسیده و دست کم هشت سال پادشاهی کرده، با اعراب ساخته و به عامل ایشان تبدیل شده است. در این کتاب مطالب کاملاً تازه‌ای در مورد قرن اول هجری مطرح می‌شود.

● کتابهای در دست چاپ انتشارات فرهنگان

● کتابشناسی فرش ایران

۱- کتابشناسی فرش ایران به قلم مهین دستمالچی معرف آثار فارسی، انگلیسی و فرانسوی در مورد قالی ایران است. کتاب جلد دومی نیز دارد که انتشارات فرهنگان خود مشغول تدوین آن است و زبانهای دیگر را شامل می‌شود.

● قالی سیستان

۲- قالی سیستان کتابی است به قلم علی حصوری که در آن برای نخستین بار قالی سیستان به صورت یک قالی مستقل مطرح می‌شود. نویسنده کوشیده است رابطه‌ای بین قالی قدیم سیستان و سنت‌های سکایی برقرار کند. در این کتاب مسائل مهمی راجع به قالی ایران و سیستان مطرح شده است.

● نقشهای قالی ترکمن

۳- نقشهای قالی ترکمن و اقوام همسایه. این کتاب شامل تمام نقشهایی است که ترکمن‌ها، قرقیزها، ازبک‌ها و اعراب آسیای مرکزی به کار می‌برند. کتاب گردآوری علی حصوری است و مقدمه‌ای بحث‌انگیز در باره سرمنشأ نقشهای ترکمن و مخصوصاً نامهای آنها دارد که به نظر نویسنده عیناً فارسی یا ترجمه از فارسی هستند.

● نیازجان

۴- نیازجان کتابی است به صورت تک‌نگاری در باره بافنده مبتکر ترکمن، نیازمحمد محمدنیازی که توانسته است

پس از سالها و بلکه چند قرن رکود، تحولی سنجیده در قالی ترکمن ایجاد کند. کتاب شامل مختصری از شرح حال او و دستاوردهای او در قالی ترکمن است.

● اندیشه و زبان

۵- اندیشه و زبان نوشته ل. ویگوتسکی با این که از کتابهای قدیمی است، مباحث زنده و مفید آن، کتاب را در ردیف بهترین آثار معاصر در باره رابطه اندیشه و زبان قرار می‌دهد. این کتاب به ترجمه دکتر حبیب‌الله قاسم‌زاده منتشر می‌شود.

● فرهنگ سُغدی

۶- فرهنگ سُغدی نوشته دکتر بدرالزمان قریب. زبان سُغدی یکی از زبانهای مهم شرق ایران است که آثار فراوانی از جمله در باره آیین بودا به این زبان باقی مانده است. نویسنده کتاب یکی از برجسته‌ترین استادان این زبان در جهان است و این فرهنگ حاصل سالها کوشش و تحقیق او است.

● خلافت در رنگ

۷- خلافت در رنگ کتابی است که امکانات رنگ را بازگو می‌کند. کتاب از دیدگاههای مختلف، مخصوصاً هنر قابل توجه است. مترجم کتاب جلال شهابتگی و ویراستار آن نادر ابراهیمی است.

● پشت و روی سکه قلب

مجموعه قصه «پشت و روی سکه قلب» نوشته بهروز ناجور آماده چاپ است. پیش از این کتابهای «چرا خانم معلم گریه کرد؟» و «طرفه» از همین نویسنده منتشر شده است.

● زمان سنگی

مجموعه اشعار «زمان سنگی» اثر یانیس ریتسوس با ترجمه از متن یونانی توسط فریدون فریاد آماده چاپ شده است. مجموعه‌های شعر «تقویم تبعید»، «نامه به ژولیو کوری»، «انسان با گل میخک»، «در کمین»، «رودخانه و ما»، «سه همسرای»، «پسر من»، «ماه من»، «شهر منقادناپذیر»، «وظیفه شاعران»، «هرکول و ما» و «تقویم و نامه‌های یک سرباز» در مجموعه «زمان سنگی» آمده است.

انتشارات توس کتابهای زیر را که در مراحل نهایی چاپ و صحافی است منتشر خواهد کرد:

عشق، تألیف رنه الندی ترجمه جلال ستاری، از جمله فصول کتاب: ۱- عشق کنش روانی؛ ۲- دیدگاه جسمانی؛ ۳- دیدگاه اجتماعی؛ ۴- دیدگاه روانی؛ ۵- ساز و کار و تکامل عشق؛ ۶- عشق و عاطفه دینی؛ ۷- عشق و تکامل عموم مردم

هشت بر پوست، اثری تازه از نویسنده معروف کتابهای نوجوانان، هوشنگ مرادی کرمانی، کاندیدای جایزه هانس کریستین آندرسن.

جهان نگری یونگ، مجموعه مقالات ترجمه و تألیف جلال ستاری، این کتاب برای آشنایی بیشتر با اثر دیگری از یونگ به نام نمادهای جان منتشر خواهد شد.

شورش آقاخان محلاتی، تألیف پروفیسور حامد الگار، به ترجمه ابوالقاسم سری، از جمله فصول کتاب: شورش آقاخان محلاتی و انتقال امامت اسماعیلی به هند؛ مقدمه‌ای بر تاریخ فراماسونری در ایران؛ نوگرایی مذهبی؛ ملکم خان، آخوندزاده و پیشنهاد اصلاح الفبای تازی.

درد عشق زلیخا، تألیف جلال ستاری که پیش از این در این زمینه از وی کتابهای حالات عشق مجنون و افسون شهرزاد منتشر شده بود. عنوان بعضی از فصلهای کتاب: یوسف در تورات؛ یوسف در مصر؛ قصه دو برادر؛ یوسف در قرآن؛ دو گونه تفسیر نو؛ رشک برادران بر «یوسف مهر»؛ اقرار دادن زلیخا به گناه؛ شکر توفیق و عذر تقصیر؛ کرامت یوسف؛ ارقام و اشیاء نمادین؛ ساختار قصه.

یادداشت‌های روزانه ایرلند، رمانی است از هاینریش بل که برای اولین بار به فارسی منتشر می‌شود. ترجمه کتاب توسط منوچهر فکری ارشاد انجام شده است.

استادان بزرگوار، آقای رضوی سروستانی در عزای برادر و آقای محمدعلی حدادیان در غم از دست دادن مادر خویش سوگواری کردند. همکاران «کلک» صمیمانه به این دوستان عزیز تسلیت می‌گویند.

استاد دانشمند جناب سیدنورالله ایران پرست مدیر کتابخانه دانش از عمکده دنیا به جهان غیب و معنی پیوست.

به همین مناسبت از طرف علما، دانشمندان، بزرگان و همکاران روز دوشنبه ۱۳۷۱/۱/۳۱ از ساعت ۳ الی ۴/۵ بعدازظهر در دارالتبلیغ امیرالمؤمنین (ع) (خانقاه صفی علیشاه) به سوگ خواهیم نشست و به روان پاک او رحمت خواهیم فرستاد.

خادم کتاب - سید عبدالغفار طهوری «خلخالی»
مدیر کتابخانه طهوری

لایق شیرعلی:

۶ فوریه ۱۹۹۲ - شهر دوشنبه

از تاجیکستان درود می‌فرستمت. سلام و پیام صمیمی مرا برایت مردی که ایران را به جان می‌پرستد - محی‌الدین عالم‌پور - می‌برد. امیدوارم که صحت و سلامت باشی. بدان که این جانب همیشه در یاد تو و آرزومند دیدار تو هستم.

من از آن سه جعبه کلک که فرستاده بودی یک جعبه را گرفتم. گفته‌اند که مطمئن باشم که آن دو جعبه را هم خواهم گرفت.

تئاتر «یوسف گم گشته» را تماشا کن و چیزی هم در کلک بنویس، زیرا نمایش بسیار عمیق فلسفی است. با کارگردانش فرخ قاسم جداگانه صحبت کن او هم مثل تو مرد پرتکاپوست.

اینک یک دسته شعرهایم را برایت می‌فرستم. تو از آنها گلچین کن، عنوان گذار (مثلاً «عمر بلبل»، «من و دریا» یا چیز دیگر، خودت می‌دانی) سرسخن و فهرست هم به عهده توست. من فهرست نساختم زیرا قبلاً نمی‌دانم کدام شعرها را تو انتخاب می‌کنی. دیدی که باز تو را کار فرمودم. چون که در دوشنبه چنین مصلحت کرده بودیم. اینجا سخن را مختصر می‌کنم و تو را به خدا می‌سپارم. ارادتمند - لایق شیرعلی

دریغ نخواهند داشت. ثبت مؤسسه و انجام تشریفات قانونی آن در دست اقدام است.

۱۳۷۰/۱۲/۱

هیأت مؤسس: احمد آرام، غلامحسین امیرخانی، عبدالحسین زرین کوب، محمدرضا شجریان، حسن شهیدی، فریدون مشیری، محمدعلی اسلامی ندوشن.

● فعالیتهای ادبی در بخش فارسی دانشگاه کراچی

بخش فارسی دانشگاه کراچی در نظر دارد که فعالیتهای ادبی خود را پس از چند سال وقفه دوباره از سر بگیرد. در اجلاس آغاز سال حاضر استادان و دانشجویان بخش فارسی به منظور احیای این سنت قدیمی تصمیم گرفته‌اند که در سال ۱۹۹۲ میلادی شش تا هفت جلسه ادبی برگزار کنند. اولین جلسه در روز هشتم فوریه افتتاح گردید. در این نشست علاوه بر استادان و دانشجویان و علاقمندان زبان و ادب فارسی دانشگاه کراچی، ایرانیان مقیم کراچی نیز حضور داشتند.

● بیانیه هیأت مؤسس «ایرانسرای فردوسی» در طوس

هر آن کس که دارد هُش و رای و دین
پس از مرگ بر من کند آفرین
با توجه به ارادتی که از جانب بسیاری از مردم ایران نسبت به ایرانی بزرگ، فردوسی طوسی مشهود است، به منظور ایجاد یک «بنای یادگار» در زادگاه وی، که مبین ادای احترام و حقشناسی نسل کنونی نسبت به آن مرد یگانه شناخته شود، و نیز نشانه اصالت و تداوم تاریخی قوم ایرانی و کانونی برای پژوهش در تاریخ و تمدن و فرهنگ کشور باشد، مؤسسه‌ای فرهنگی و غیرانتفاعی به نام «ایرانسرای فردوسی» بنیاد می‌گردد.

هزینه ایجاد و نگهداری این مجموعه که مشتمل بر کتابخانه و موزه و تالار سخنرانی و ملحقات آن خواهد بود، با کمک مردم ایران تأمین خواهد شد که پس از اعلام شماره حساب در بانک از آنان خواهش خواهیم کرد که به قدر وسع در این اقدام والای فرهنگی مشارکت نمایند، و یقین داریم که چه از لحاظ کمک مالی و همراهی معنوی و چه از جهت اهداء کتاب و اشیاء تاریخی و هنری به کتابخانه و موزه، از بذل همت

- ۱- پروفیسور دکتر کلیم الرحمن، رئیس دانشکده ادبیات، دانشگاه کراچی.
- ۲- پروفیسور دکتر ساجدالله تفهیمی، رئیس بخش فارسی، دانشگاه کراچی.
- ۳- دکتر کمال حاج سید جوادی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، در پاکستان.
- ۴- دکتر محسن خلیجی، رئیس محترم دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
- ۵- حمید عامری، نائب مسئول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران، در کراچی.

اجرای برنامه به ترتیب زیر بوده است:

جلسه به نام خداوند متعال و با تلاوت کلام الله مجید به توسط آقای دکتر حافظ احسان الحق استاد بخش عربی دانشگاه کراچی آغاز شد.

سپس یکی از دانشجویان سال آخر فوق لیسانس به نام آقای صالح چیره منظومه علامه اقبال «از خواب گران خیز» را قرائت نمود.

بعد آقای دکتر ساجدالله تفهیمی، رئیس بخش فارسی ضمن تشکر از میهمانان از استاد دکتر غلام سرور که مؤسس و اولین رئیس بخش فارسی دانشگاه کراچی بوده تجلیل به عمل آورد.

سپس آقای دکتر غلام سرور سخنرانی‌ای تحت عنوان «علامه اقبال و غزل فارسی او» ایراد فرمودند.

سپس یکی از دانشجویان سال اول فوق لیسانس آقای کاظم عباس، یک غزل علامه اقبال را قرائت کرد.

بعد ریاست جلسه آقای دکتر کلیم الرحمن در خطابه خود و آقای سحر انصاری استاد بخش اردو مقاله دکتر غلام سرور را ارزشیابی نمودند.

در پایان، دکتر سید حسین جعفر حلیم که وظایف خود را به عنوان دبیر جلسه انجام داد، از دکتر غلام سرور و ریاست محترم جلسه و حضار، به خصوص میهمانان ایرانی برای شرکت در جلسه ابراز تشکر و امتنان نمود.

● اتریش

سمپوزیومی با موضوع «فراگیری برای خواندن فراگیری برای نوشتن» در تاریخ ۴-۷ نوامبر در برجنز (اتریش) برپا گردید. در این گردهمایی حدود ۶۰ متخصص از اتریش، سوئیس و آلمان شرکت داشتند و به بحث پیرامون مراحل نخستین سوادآموزی، مشکلات یادگیری خواندن و نوشتن، توسعه و حمایت از تداوم مهارتهای سوادآموزی، درمان بیسوادی شغلی بزرگسالان و یافته‌های تحقیقاتی در زمینه فراگیری و تداوم خواندن و نوشتن پرداختند.

● چکسلواکی

در چکسلواکی در سال ۱۹۲۴ پوستری با مفهوم تشویق بچه‌ها نسبت به حفاظت از کتابها منتشر شد که در سال ۱۹۷۹ تجدیدچاپ گردید. اکنون نیز دفتر ملی چکسلواکی پوستری شامل تصویر و متن تهیه کرده است که در پشت آن مطالبی برای معلمان و کتابداران درج شده. این پوستر در سطح وسیعی در اختیار کتابخانه‌ها، مدارس و مراکز فرهنگی قرار گرفت.

● چین

سمینار ادبیات کودکان شانگهای توسط خانه نشر کودکان و نوجوانان با همکاری مرکز تبادل ادبیات کودکان ژاپنی و چینی در تاریخ ۱۲ - ۱۶ نوامبر با شرکت نویسندگان، ناشران و دیگر متخصصان ادبیات کودکان چینی و خارجی تشکیل شد. موضوع این سمینار «ترویج خلاقیت در ادبیات کودکان» بود و شرکت کنندگان در این راستا به تبادل تجربیات و نظریات خود پرداختند.

● سوئیس

انجمن بین‌المللی خواندن، طی یک مراسم رسمی به مناسبت روز جهانی مبارزه با بیسوادی در سپتامبر در ژنو (سوئیس) جایزه سوادآموزی سال ۱۹۹۰ خود را به یکی از دانشگاههای جمهوری دومینیکن اهدا کرد. این انجمن با ۹۵ هزار نفر عضو، مؤسسه‌ای است فرهنگی و غیرانتفاعی که هدف آن بهبود ابزار و وسائل خواندن و ترویج سواد در سراسر دنیا می‌باشد.

● شیلی

چهارمین نمایشگاه کتاب کودک در سانتیاگو (شیلی) با حمایت شهرداری و دفتر کتاب کودکان برپا شد. دفتر ملی شیلی نیز فعالیتهای خود را در این نمایشگاه به شکل میزگردی متشکل از نویسندگان و همچنین دوره‌ها و کارگاههای مختلف، کنفرانسهایی برای والدین و کتابداران ارائه داد.

● فرانسه

دومین بی‌ینال بین‌المللی تصویرگران کتابهای بچه‌ها تحت عنوان «بر بالهای کتابها» از ۲۵ اکتبر تا ۲۵ نوامبر در شهر لاتیون (فرانسه) با همکاری یونسکو و دفتر بین‌المللی برپا شد. در این نمایشگاه تعداد ۲۰ اثر از ۳۰ کشور جهان مورد ارزیابی قرار گرفت و به برندگان جوایزی اهدا شد.

● فیلیپین

در اوائل سال ۱۹۹۰، دفتر ملی فیلیپین دو طرح عمده را در جهت افزایش آگاهیها از ارزش خواندن و علاقه‌مند کردن کودکان به خواندن عرضه کرد. این فعالیت در یکی از کتابخانه‌های تقریباً ناشناخته مستقر در پارک مرکزی مانیل ارائه شد و علاوه بر برنامه منظم روزانه در پایان هر هفته جلسات قصه‌گویی برپا می‌گردید که بسیار مورد توجه خانواده‌ها و کودکان قرار گرفت. نکته حائز اهمیت این برنامه، ارتباط کتابخانه عمومی با ادبیات کودکان به شکل داستانسرایی و قصه‌گویی بود.

● نروژ

در تاریخ ۲۴-۲۶ اکتبر در استادانگر (نروژ) کنفرانسی تحت عنوان «سواد در یک دنیای متغیر» با حضور ۱۵۰ نفر شرکت‌کننده از کشورهای اسکاندیناوی، اتریش، هلند، یونان، کانادا، ایالات متحده آمریکا، روسیه شوروی، نیجریه و پاکستان شامل مدیران مدارس، مربیان، روانشناسان مدرسه، مربیان، معلمان و مدرسان، اساتید دانشگاه و پژوهشگران سووادآموزی برپا شد.

● کنفرانس گرافیک ایران

همزمان با برپایی نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک در تهران از بیستم اردیبهشت ماه کنفرانس گرافیک ایران نیز برگزار می‌شود.

سومین نمایشگاه دوسالانه طراحان گرافیک ایران قرار است از بیستم اردیبهشت ماه در موزه هنرهای معاصر کار خود را آغاز کند.

در این نمایشگاه برگزیده آثار هنرمندان در ۸ گرایش هنری که طی دو سال گذشته طراحی، چاپ و منتشر شده‌اند به نمایش درآمده، مورد ارزیابی و داوری قرار می‌گیرد. به همین خاطر از مدتها پیش دبیرخانه نمایشگاه در محل موزه کار خود را آغاز کرده است و تا کنون بیش از یک‌صد تن از گرافیست‌های کشورمان آثار خود را به این دبیرخانه تحویل داده‌اند.

قرار است همزمان با برپایی این نمایشگاه، کنفرانس گرافیک ایران، با حضور استادان، صاحب‌نظران و هنرجویان به مدت یک هفته برگزار شود.

● کنسرت موسیقی کلاسیک

منوچهر صهبایی هنرمند ایرانی به مدت ۳ شب از ۲۸ تا ۳۰ فروردین ماه، آثاری از بتهوون، هایدن، شوبرت، روسینی، برامس و مرتضی حنانه را به طور افتخاری در سالن رودکی تالار وحدت اجرا کرد. وی در گفتگویی ضمن اظهار خرسندی از آمدن به ایران گفت: موسیقی سنتی به خصوص تکنوازی را دوست دارم. اما موسیقی سمفونیک زبان جهانی موسیقی است که می‌تواند ملتها را به هم نزدیک کند. موسیقی سمفونیک، موسیقی صلح و دوستی ملتهاست. این موسیقی متعلق به همه کشورهای جهان است. ما نیز سرودهای ملی و میهنی خود را با ارکستر اجرا می‌کنیم.

منوچهر صهبایی که تا کنون ارکسترهای بزرگی را در سراسر جهان رهبری کرده است، ضمن اشاره به این که از میان آثار ایرانی، فقط اثری از علیرضا مشایخی را به نام «نیما» اجرا کرده است، در باره انتخاب اثری از مرتضی حنانه برای اجرا گفت: «با شیوه کار حنانه از قبل آشنا بودم. این هارمونی

ضمن این که ملودی را خفه نمی کند، تأثیر آن را در شنونده بیشتر می کند و به ملودی یک حالت عرفانی دلپذیر می دهد.»

شایان ذکر است که منوچهر صهبایی در تهران متولد شد و بعد از گذراندن دوره عالی هنرستان موسیقی، هفده سال پیش برای ادامه تحصیل به خارج رفت و در کنسرواتوار استراسبورگ دوره عالی موسیقی را با موفقیت طی کرد و رشته آهنگسازی و رهبری و سپس در رشته موسیقی شناسی فارغ التحصیل شد.

وی تا کنون در کشورهای مختلف برنامه اجرا کرده است و بارها در جشنواره های موسیقی، برنده جایزه شده است.

● بزرگداشت «تاج اصفهانی» در آلمان

به مناسبت دهمین سالگرد درگذشت زنده یاد تاج اصفهانی، مراسمی به منظور بزرگداشت وی از سوی «کانون دوستداران هنر ملی و موسیقی سنتی ایران در آلمان» یکشنبه دوم فروردین ماه در سالن بزرگ خانه جوانان شهر فرانکفورت برگزار شد.

شب بزرگداشت تاج اصفهانی با همکاری «گروه داستان» ترتیب داده شده بود و قریب به شصده نفر از ایرانیان علاقمند به هنر موسیقی و مهمانان خارجی آنان شرکت داشتند.

پیش از شروع برنامه، نوار صدای تاج در سالن شنیده می شد و یادآور خاطرات زمان حیات این هنرمند بود. مراسم در دو بخش اجرا گردید. بخش اول با بیان شرح حالی از تاج و تجلیل از خدمات هنری و نقش برجسته او در موسیقی ملی ایران از قول بزرگان و استادان موسیقی ایران نظیر روح الله خالقی، ادیب خوانساری، احمد عبادی، علی تجویدی، جلیل شهناز، حسن کسایی، محمدرضا شجریان و محمدرضا لطفی آغاز شد. سپس خانم پروین تاج دختر آن زنده یاد، تصنیف هایی از مرحوم تاج را با همراهی گروه «داستان» خواند.

در پوستر بزرگداشت تاج اصفهانی نام هنرمندان دیگری که آثاری از خود را ارائه دادند، آمده است. از جمله قشنگ کامکار، حمید متبسم، محمدعلی کیانی نژاد و...

Erinnerung an den großen
Iranischen Sänger "Tadj"
ENSEMBLE DASTAN

یادگار تاج اصفهانی

گروه داستان

بیت زنگنه	تاج	بیت زنگنه	نهمی
نوح کیانی	ن	خسرو کیانی	بیت
محمدرضا شجریان	بیت	میدتسم	تاج
بیت کامکار	شند	سیاک میرزا	بیت

پایان و خیزش

در روز چهارم فروردین

1992 Frankfurt am Main, 22. März, 18⁰⁰ Uhr
Haus der Jugend
Deutschherrn Ufer 12

Eintritt frei

بزرگداشت کانون دوستداران هنر ملی و موسیقی سنتی ایران

(به دلیل چک و سفته‌های از تاریخ و سررسید گذشته‌ای که بابت حروفچینی، فیلم و زینک، کاغذ، چاپ، و... شماره‌های ماهنامه‌تان به دست این و آن داده‌اید) یا تیمارستان (بر اثر بروز اختلالات روحی و روانی به لحاظ مسایلی که فوقاً مذکور افتاد! تازه اگر عوارض آزاردهنده و پریشان‌کننده «عتاب و خطاب» بعضی از دوستان اهل قلم نسبت به حذف یا سقوط ناگهانی نقطه یا ویرگولی از بام مطالبشان را قاطعی این مرحله نکنیم!) و یا این که بیمارستان (چونان حقیر به علت حدوثِ غافلگیرکننده سکتۀ قلبی، یا فرقی نمی‌کند: سکتۀ مغزی)، بله از این سه جا و سه مکان نامیمون! سر در نیاورید. چرا که راه‌اندازی مقوله‌هایی از این دست - یعنی نشر «جنگ» و «ماهنامه» هنری و ادبی - و پی گرفتن آن (که تنها از عشقی کور و جنون‌آسا مایه می‌گیرد) پایانه و سرانجامی جز آنچه که به عرض رساندم، ندارد.

تجربۀ سرسپردن در این طریق ناخوش - به مدت ناچیز سی سال! - چنین واقعیت‌های تلخ و دل‌سوزی را، به من آموخته است. از اینرو خوب می‌دانم که شما در رهگذر این دو سال تلاش بی‌وقفه و صادقانه - و در عین حال بغایت دشمن تراشانه!تان - چه رنج‌های جانکاهی که نکشیدید، و چه دلهره‌های وحشتناکی که متحمل نشدید...

و اینها همه، در یک جمع‌بندی کوتاه و مختصر یعنی: هزار بار مُردن و زنده شدن در هر روز!

● و اما نظرات ناچیزم در مورد ۲۴ شماره‌ای که از آغاز سال ۱۳۶۹ تا پایان سال ۱۳۷۰، منتشر ساختید:

«کلک» به شهادت سرمقاله‌تان در نخستین شماره، با هدف «حفظ و توسعه زبان فارسی» و «احترام فراوان برای اهل قلم و نویسندگان جدید و قدیم به هر سبک و شیوه» پای به عرصه وجود نهاد.

رُک بگویم و فشرده: «کلک» در عملکردهای اولیه‌اش در این راستا، آغازی درست و خوش داشت (و فقط به اندکی «پالایش» نیازمند بود) اما متأسفانه به تدریج تا حدودی از هدفِ عنوان شده، دور گردید و با برهم زدن تعادل نخستین و حاکم بین «سبک و شیوه قدیم و جدید» بیشترین صفحات هر شماره‌اش را در خدمت اهل قلم و نویسندگان سبک و شیوه قدیم گذاشت و به درج آثار آنان پرداخت.

به عبارت دیگر «کلک» در این دو سال آن چنان که باید و شاید، در فضا و هوای «معاصر» دم

نزد، در نتیجه از پرداختن به اهل قلم و نویسندگانی که به سبک و شیوه جدید کار می‌کردند تا حدی باز ماند.

بر هم خوردن تعادلی که از آن سخن رفت، باعث آمدن تا «سرشاخه‌های اصلی و مهم» به ویژه در زمینه شعر و داستان «عصر و زمانه» ما تقریباً از یاد رفتند، و نام و نشان - یا جای پای - تعدادی از آنان (حتی یک بار هم) در «کلک» دیده نشد.

در همین رهگذر باید اضافه ساخت که «نوپا» یان، کمتر به حساب آمدند و «استعدادهای تازه و جوان» هم چندان مورد عنایت قرار نگرفتند.

مخلص کلام این که به نظر من «کلک» می‌توانست با تقسیم‌بندی‌های حساب‌شده‌تر برای هر یک از دو گروه «اهل قلم و نویسندگان جدید و قدیم» و نیز توجه دقیق‌تر به آثار «نوپا» یان و اعتنای جدی‌تر به استعدادهای تازه و جوان»، هم به «حفظ و توسعه زبان فارسی یاری بیشتری رساند و هم این که مورد اقبال طیف وسیع‌تری از «مخاطبان» و دوستداران فرهنگ، هنر و ادبیات «معاصر»، قرار گیرد.

«کلک» یقیناً به این توفیق کامل، خواهد رسید چرا که خوشبختانه در دو سه شماره اخیر، با بهره‌گیری از تجارب دوساله‌اش، نشانه‌هایی از توجه به تقسیم‌بندی‌های مورد بحث و مسایل دیگری که در متن و حاشیه این نوشته مطرح شد، به دست داد.

به هر حال با تمام آنچه که گفته شد «کلک» اما در کلیه ۲۴ شماره‌اش، هیچگاه از آثار پرارزش و گرانقدر خالی نبود. و کارنامه دوساله‌اش (در انعکاس آفرینش‌های شایسته تحسین اهل قلم و نویسندگان ایران - و سایر کشورهای جهان، از طریق ترجمه -) را هرگز نباید نادیده یا دست کم گرفت. به همین خاطر نه تنها تمامی اهل قلم، نویسندگان و شاعران پیر و هر سبک و شیوه‌ای، که همه علاقه‌مندان صمیم و آگاه فرهنگ، هنر و ادبیات گذشته و حال این مرز و بوم، باید با تمام توان و قدرتشان، به یاری چنین ماهنامه مفید و پرمایه‌ای بشتابند، و همت و الایشان را دلیل راه و ادامه حرکت «کلک» کنند.

جناب دهباشی، این بود نظرات بدون تعارف حقیر در باره ماهنامه گرامی‌ات که البته نه وحی منزل است و نه حکم قطعی. و چه بسا ممکن است جزئی یا تمامی آن، از اغلاط بزرگ و زیادی باشد! با پوزش، و نیز احترام به کوشش‌ها و پایداری‌های تحسین‌برانگیز شما.